

Muistio kansanedustajille ja sosiaali- ja terveysministeriölle
16.3.2026

Lapsi- ja perhejärjestöt: Sosiaalihuollon uudistusehdotukset heikentävät lasten ja perheiden oikeusturvaa ja palveluiden saantia

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä ehdottaa raportissaan mittavaa sosiaalihuollon uudistusta, jonka tavoitteena on 100 miljoonan euron vuotuiset säästöt. Työryhmän ehdotukset vaikuttavat merkittävästi sosiaalihuollon lisäksi lastensuojelun avo- ja jälkihuoltoon.

Lapsi- ja perhejärjestöt esittävät huolensa siitä, että ehdotus on valmisteltu ilman lapsivaikutusten arviointia ja lastensuojelujärjestö-, työntekijä- ja asiakasnäkökulman asiantuntemusta. Myös säästöarviot ovat epäselvät.

Lastensuojelun Keskusliitto ja muut lapsi- ja perhejärjestöt nostavat esiin keskeiset riskit:

- 1) Lastensuojelun kaventuminen sijaishuolloksi heikentäisi perheiden mahdollisuuksia saada intensiivistä avohuollon tukea sekä nuorten tarvitsemaa pitkäkestoista jälkihuoltoa.*
- 2) Sääntelyn ja kirjaamisen keventäminen heikentäisi lasten oikeussuojaa ja yhdenvertaisuutta.*
- 3) Varhainen tuki uhkaa heikentyä ja palveluihin pääsy vaikeutua, vaikka tutkimus osoittaa ennaltaehkäisevän työn olevan vaikuttavinta ja kustannustehokkainta.*

Kannattamme tavoitetta yksinkertaistaa sosiaalihuollon palveluiden piiriin pääsemistä, matalan kynnyksen tuen parempaa toteutumista ja palvelujen rajapintojen selkeyttämistä. Lastensuojelu- ja sosiaalihuoltolain muutoksia ei tule kuitenkaan tehdä kiireessä, vaan lapsen oikeudet turvaavana kokonaisuutena ja huolellisesti vaikutukset arvioiden.

Palvelujen painopiste on käännettävä kohti ennaltaehkäisyä, saavutettavia matalan kynnyksen palveluja ja palvelujen tutkimusperustaista kehittämistä. Lastensuojelun erityisosaaminen on turvattava, eikä avohuollon siirtoa sosiaalihuollon alle tule tehdä. Riskinä ehdotuksissa on, että sosiaalihuollon ja lastensuojelun ennaltaehkäisy heikkenee, sijaishuollon tarve lisääntyy ja kustannukset kasvavat. Varhaisen tuen heikentäminen siirtää ongelmat myöhempään ja kalliimpaan vaiheeseen.¹

Lapsilla ja nuorilla on erityinen oikeus yhteiskunnan resursseihin ja tukeen.² Heidän hyvinvointinsa on välttämätöntä koko yhteiskunnan tulevaisuuden ja turvallisuuden kannalta.

1) Lastensuojelua ei saa kapeuttaa vain sijaishuolloksi - perheet tarvitsevat intensiivistä avohuollon tukea ja jälkihuollon nuoret pitkäkestoista kannattelua

Työryhmä ehdottaa, että lastensuojelulaista siirrettäisiin sosiaalihuoltolakiin lastensuojelun avohuollon tukitoimet ja jälkihuolto.

- Lastensuojelun avohuolto ja jälkihuolto on säilytettävä osana lastensuojelulakia.
- Avohuollon palvelukokonaisuuden siirtäminen sosiaalihuoltolain alle heikentäisi lapsen oikeutta suojeluun. Sosiaalihuollon piiriin hakeudutaan vapaaehtoisesti, kun taas lastensuojelun avohuollon asiakkuuteen liittyy voimakkaampaa velvoittavuutta.
- Lastensuojelun avohuollon siirto sosiaalihuoltolakiin voi heikentää lastensuojelullista apua tarvitsevien lasten oikeutta suojeluun lastensuojelullisen osaamisen heikentyessä.

¹ Ennakoiva tuki voi maksaa jopa 40–60 % vähemmän kuin ongelmien korjaaminen jälkikäteen. ks. Paju, P. ym. (2025) Miten lasten suojelun kustannukset kertyvät II –selvitys | Lastensuojelun Keskusliitto

² Sopimus kokonaisuudessaan - Lapsenoikeudet.fi

- Lastensuojeluilmoitus-käsitteenä tulee edelleen säilyttää. Mikäli lastensuojeluilmoituskäsitteestä luovutaan, on riski, että ilmoitusaktiivisuus laskee ja varhainen puuttuminen heikentyy.
- Asiakasmäärästä tulee jatkossakin säätää laissa. Vaikuttava ja laadukas sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan antama tuki edellyttää, että kohtaamistyöhön on aikaa.³
- Avohuollon asiakkaana olevilla perheillä on usein samanaikaisesti monia erilaisia palvelutarpeita ja tilanteet voivat kriisiytyä nopeastikin. Huoli esitetyn uudistuksen osalta on siinä, miten paljon tukea tarvitsevat lapset ja perheet tunnistettaisiin ja voidaanko heille järjestää oikea-aikaisesti riittävä tuki.
- Avohuollon työskentelyllä ennaltaehkäistään tarve sijoittaa lapsi kodin ulkopuolelle. Huostaanottojen määrät ja lastensuojelun kokonaiskustannukset kasvavat, jos asiakkaat eivät ohjaudu palvelujen piiriin oikea-aikaisesti.⁴
- Lisäsäästökohteissa mainitaan mahdollisuus laskea jälkihuollon ikäraja edelleen, 21 tai 22 ikävuoteen, mikä olisi merkittävä heikennys jälkihuollon nuorten asemaan. Jälkihuollolla varmistetaan, että sijaishuollon aikana tehty korjaava työ kantaa ja nuoret saavat pitkäkestoista kannattelevaa tukea aikuistumiseensa.⁵

2) Sääntelyn ja kirjaamisen kevennykset heikentäisivät lasten oikeussuojaa ja yhdenvertaisuutta

Työryhmä ehdottaa sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden yhdistämistä ja niiden tarkempien määrittelyiden poistamista laista. Sosiaalihuoltolaista kumottaisiin 18 § perhetyö, 18 a § oikeus kotipalveluun, 26 § kasvatus- ja perheneuvonta ja 28 §:n mukainen sääntely lomanviettopalveluista, tukiperheestä ja tukihenkilöstä. Nämä säännökset korvattaisiin uusilla palvelusäännöksillä, jotka samalla korvaisivat myös kumottavat lastensuojelulain 36 §:n mukaiset avohuollon tukitoimet sekä 76 §:n mukaiset jälkihuollon sisällölliset säännökset.

- Sosiaalihuoltolaista ehdotetaan kumottavaksi useita palveluita, joilla on oma erityinen tehtävänsä ja jotka ovat tärkeitä eri asiakasryhmien arjessa selviytymisen tukemisessa. Sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden minimilistaus (nykyinen pykälä 14) tulee säilyttää lainsäädännössä.
- Raportti ja eriävät mielipiteet huomauttavat, että palvelurakenteiden yhdistäminen voi johtaa ennaltaehkäisevien lapsiperhepalvelujen heikkenemiseen. Tämä vaarantaa etenkin pienituloiset ja erityistä tukea tarvitsevat perheet.
- Sääntelyn keventäminen on varsin ongelmallista, kun puhutaan haavoittuvassa asemassa olevista asiakkaista ja lastensuojelusta, jolla puututaan lapsen ja perheen yksityisyyden ja perhe-elämän suojaan.
- Erityistä huolta kannamme mm. niistä lapsista ja nuorista, jotka esimerkiksi vamman tai pitkäaikaisen sairauden vuoksi ovat muita haavoittuvammassa asemassa ja moniperustaisen syrjinnän kohteita.
- Sosiaalihuollon ja lastensuojelun palveluvalikoiman tulee olla laintasolla selkeä, jotta lapset ja perheet saavat palveluita oikea-aikaisesti sekä yhdenvertaisesti kaikkialla Suomessa.
- Raportissa todetaan riskinä olevan, ettei asiakkaille ole selvää, mihin palveluihin he ovat oikeutettuja. Avun saanti voi viivästyä ja kasvattaa kustannuksia.
- Sääntelyn keventäminen on riski asiakasturvallisuudelle, mikäli asiakkaat jäävät vaille tarvitsemiaan palveluita.
- Palveluiden saaminen muuttuisi hyvinvointialueen resursseista riippuvaiseksi, heikentäen asiakkaiden oikeutta yhdenvertaisiin palveluihin.

³ Lehto-Lundén, T. & Nila, L. (2026). *Mitä kuuluu, lastensuojelun avohuolto? -selvitys* | Lastensuojelun Keskusliitto

⁴ Korjaavan työn kustannukset nyt 1,5 miljardia euroa, joista 69 % sijaishuollon kustannuksia, varhaisemman tuen kustannukset 0,5 miljardia euroa. Ks. *Lastensuojelu 2024*

⁵ Sijaishuollosta itsenäistyistä nuorista 30 prosenttia, eli muutama tuhat nuorta, tarvitsee erityistä moniammatillista tukea. Eli tästä tuleva säästö on nimellinen: Hirschovits-Gerz, T., & Weckroth, N. (2024). *Lastensuojelun jälkihuollon tilannekuva 2024* (Tutkimuksesta tiivistä 47/2024). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-422-2>

- Sosiaalihuollon, lastensuojelun ja psyykkisesti, kognitiivisesti, sosiaalisesti ja fyysisesti vammaisten, aistivammaisten ja toimintarajoitteisten lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä yksilöllisten tarpeiden mukainen tuki ja palvelut tulee olla saatavilla yhdenvertaisesti hyvinvointialueesta riippumatta.
- Lapsiperheiden kotipalvelun subjektiivisen oikeuden poisto heikentää inhimillistä ja kustannustehokasta ennaltaehkäisevää tukea lapsiperheiltä. Kotipalvelua on voitu käyttää monenlaisessa ennakoimattomassa avun tarpeessa, kuten monikkoperheissä tai vakavan sairastumisen kohdatessa perhettä. Kuten raportti toteaa, määrärahasidonnaisia palveluita on jo nyt erittäin vaikea saada tarpeesta huolimatta.
- Työryhmä ehdottaa, että sosiaalityö ja sosiaaliohjaus säädettäisiin ensisijaisiksi keinoiksi vastata asiakkaan tuen tarpeisiin. Sosiaalityöllä ja sosiaaliohjauksella ei voida kuitenkaan korvata konkreettista palvelun tarvetta.
- Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tuki esitetään ehdotuksessa automaationa, mutta epäselväksi jää, miten varmistetaan, että tuki tosiasiaassa toteutuu. Kohtaamistyö edellyttää aikaa.
- Sosiaalihuoltolakiin on sisällytettävä viittaukset erityislainsäädännössä oleviin asiakasprosessia koskeviin säännöksiin ja erityislainsäädäntöön sisältyvään sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja koskevaan sääntelyyn.
- Jatkovalmistelussa on varmistettava sosiaalihuoltolain ja sosiaalihuollon erityislainsäädännön menettelyllisten säännösten käsitteellinen yhdenmukaisuus.
- Sosiaalihuoltolakiin tulee määrittää aikarajat palveluihin pääsyyn, turvaamaan asiakkaiden oikeuksia.

Työryhmä ehdottaa päätöksenteon uudistamista siten, että myös sosiaalihuoltolain mukainen omatyöntekijä pystyisi valmistelevaan lapsen kiireellistä sijoitusta, sen jatkamista ja lopettamista koskevat päätökset sekä valmistelevaan lapsen huostaanoton ja sijaishuoltoon sijoittamisen. Päätöksenteko ehdotetaan yhdenmukaistettavan myös keskeisten sijaishuollon aikaisten rajoitustoimenpiteiden osalta.

- Ehdotus olisi toteutuessaan varsin hallitsematon uudistus työnjaon, päätösoikeuksien ja virkavastuiden osalta. Lapsen kiireellinen sijoitus, liikkumisvapauden rajoittaminen ja yhteydenpidon rajoittaminen ovat merkittävää julkisen vallan käyttöä, joka edellyttää lastensuojeluun erikoistuneen sosiaalityöntekijän kelpoisuutta.
- ”Omatyöntekijä” on asiakasturvallisuuden kannalta riittämätön kelpoisuuskriteeri valmistelevaan lastensuojelun toimenpiteitä. Itsemääräämisoikeuden rajaamiseen liittyvät päätökset ovat voimakkaita yksilön perusoikeuksiin puuttuvia päätöksiä.
- Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävä ja nimike on säilytettävä, jotta lapsen perus- ja ihmisoikeudet sekä suojelutehtävän legitimitetti turvataan. Lastensuojelun sosiaalityö on lastensuojelussa vahvasti ihmisoikeusperustaista, lapsen oikeuksien turvaamista.
- Laaja-alainen sosiaalityön yliopistokoulutus turvaa vaativassa lastensuojelutyössä tarvittavaa osaamista.⁶
- Raportissa on pyritty kuvaamaan sosiaalityön tarjoamaa erityisosaamista. Listauksesta kuitenkin puuttuu lastensuojelun erikoistunut syvälinen metodinen osaaminen sekä yliopistotutkinnon antama tutkimus-, arviointi- ja kehittämisosaaminen. Lastensuojelussa tapahtuneiden tragedioiden jälkeen osaamisen merkitystä on korostettu – nyt ollaan menossa toiseen suuntaan.⁷

Työryhmä ehdottaa kevennyksiä dokumentointiin ja päätöksentekoon. Työryhmä ehdottaa mm., että asiakassuunnitelman laatimisen velvoittavuutta kevennettäväksi siten, että se olisi laadittava asiakkaan tuen tarpeiden sitä edellyttäessä.

- Lähtökohtaisesti on perusteltua siirtää painopistettä kirjaamis- ja arviointikeskeisyydestä varsinaiseen kohtaamistyöhön. Uudistustyössä on kuitenkin huomioitava, että kirjaaminen ja päätöksenteko turvaavat asiakkaiden yhdenvertaisuutta, oikeussuojaa ja tekevät työskentelystä suunnitelmallista ja läpinäkyvää. Kirjaamisen kevennykset voivat olla riski sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvalle.

⁶ Myös esimerkiksi Norja on herännyt siihen, että kandidatasoinen tutkinto ei ole riittävä ja lastensuojelussa tarvitaan maisteritason osaamista: Kojan, B. H., Russ, E., Skrove, G., & Lonne, B. (2025). Comparison of systems and outcomes for safeguarding children in Australia and Norway: A decade of rapid change. *Child & Family Social Work*, 30, 293–307. <https://doi.org/10.1111/cfs.13164>

⁷ Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmänmuistio 20011:x

- Kuten työryhmä toteaa, päätöksenteon keventäminen on ongelmallista oikeusturvan kannalta esimerkiksi tilanteissa, jossa asiakkaalla ei ole muuta palvelua, kuin sosiaalityön tai sosiaaliohjauksen tuki, eikä näistä tehtäisi enää jatkossa päätöstä.
- Mikäli asiakassuunnitelman velvoittavuutta heikennetään, on mahdollista, että palvelujen koordinointi, seuranta ja suunnitelmallinen työskentely heikkenee. Asiakassuunnitelman avulla varmistetaan, että lapset saavat tarvitsemansa palvelut yhdenvertaisella tavalla riippumatta siitä, missä asuvat.
- Kirjaamista osana lastensuojelun päätöksentekoa ei ole huomioitu eikä arvioitu riittävällä tavalla. Raportista ei selviä, mitä lastensuojeluin mukaisesta asiakassuunnitelmasta (lastensuojelulaki 30§) jatkossa säädetään. Lastensuojelun asiakassuunnitelma kytkeytyy osaksi sosiaalityön asiantuntemukseen perustuvaa arviointia, asiakasprosessin kokonaishallintaa ja ohjaa ottamaan huomioon asianosaisten mielipiteet. Heikennykset sen laatimisveloitteeseen saattaisivat heikentää lapsen osallisuutta ja oikeutta tulla kuulluksi asiakasprosessin eri vaiheissa.
- Myös vammaispalvelulaissa asiakkaan kanssa yhdessä laadittu asiakassuunnitelma on tuki ja kokoava dokumentti, jonka laatiminen ja päivittäminen tulee varmistaa.
- Rakenteelliseen kirjaamiseen ja Kanta-järjestelmään siirtymiseksi on tehty mittavia investointeja perustellusti. Dokumentointia tulee sujuvoittaa asiakastietojärjestelmillä ja tekoälyn tarjoamalla avulla. Parhaimmillaan dokumentointi ja asiakassuunnitelma olisivat osa vaikuttavuuden seurantaa ja tiedolla johtamista.

3) Varhainen tuki uhkaa heikentyä ja palveluihin pääsy vaikeutua, vaikka tutkimus osoittaa ennaltaehkäisevän työn olevan vaikuttavinta ja kustannustehokkainta

- Painopiste tulee saada käännettyä aidosti ennaltaehkäisyyn. Sen sijaan, että lastensuojelun avohuolto siirretään sosiaalihuoltoon, tulee sosiaalihuollon ennaltaehkäisevää elementtiä vahvistaa.
- Jo nykyisessä tilanteessa on tunnistettu, ettei tuki kohdistu oikea-aikaisesti ja lastensuojeluun tulevien asiakkaiden tilanteet ovat entistä monimutkaisempia.
- Huolena on, ettei ehdotetuilla säästöillä tosiasiassa saavuteta säästöjä, vaan kasvatetaan lastensuojelun kokonaiskustannuksia. Hallituskaudet ja puoluerajat ylittävällä ehkäisevään työhön panostamisella voitaisiin tehdä inhimillisiä ja taloudellisia säästöjä.⁸
- Jo nykyisellään hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne vaikuttaa siihen, etteivät asiakkaat saa tarvitsemaansa palvelua. Niukat resurssit johtavat riittämättömään ja usein myöhässä saatuun tukeen perheille, mikä pitkällä tähtäimellä lisää kustannuksia.⁹
- Sosiaalihuollon ja avohuollon palveluvalikoiman on oltava monipuolinen, tarjoten vaikuttavia palveluita kunkin lapsen tai perheen yksilölliset tarpeet huomioiden.
- Lastensuojelua ja sosiaalihuoltoa tulee kehittää kokonaisuutena, ei toisistaan irrallisina. Avohuollon kehittämiseen on panostettava. Suomi on saanut YK:n lapsen oikeuksien komitealta useita suosituksia, joiden toimeenpanossa juuri lastensuojelun avohuollon työ on avainasemassa. Komitea on huomauttanut myös siitä, ettei lapsia nuoria tueta riittävästi sijaishuollon päättymisen jälkeen.¹⁰
- Moniammatilliseen työskentelyyn ja palveluiden integraatioon tulee panostaa. Yhteistyöllä ja toimivien ylisektoristen rakenteiden avulla voidaan sujuvoittaa palveluissa asioimista, ennaltaehkäistä ongelmien kasaantumista ja saavuttaa säästöjä.

⁸ Rimpelä, M., & Kirmanen, T. (2024). Miksi lapsiperhepalvelujen uudistamista Etelä-Karjalassa ei ole tutkittu? *Yhteiskuntapolitiikka*, 89(4). <https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/6b066b9d-4979-4715-b291-34c5139bb8cf/content>; Paju, P. ym. (2025) *Miten lasten suojelun kustannukset kertyvät II –selvitys* | Lastensuojelun Keskusliitto

⁹ Lehto-Lundén, T. & Nila, L. (2026). *Mitä kuuluu, lastensuojelun avohuolto? -selvitys* | Lastensuojelun Keskusliitto

¹⁰ CRC/C/FIN/CO/5-6

- Lakiin ehdotetaan kirjattavaksi nykyistä selkeämmin velvoite arvioida palvelujen vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen osana lastensuojelun käytäntöä edellyttää toimivia tutkimuksen, kehittämisen ja käytännön työn yhdistäviä rakenteita.¹¹
- Vaikuttavuuden vahvistaminen edellyttää myös riittävää sosiaalityön tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta.

Allekirjoittaan lapsi- ja perhejärjestöt:

Lastensuojelun Keskusliitto

Lisätietoja:

ohjelma- ja vaikuttamistyön johtaja

Annukka Paasivirta

annukka.paasivirta@lskl.fi

040 6472515

erityisasiantuntija

Anna Tiili

anna.tiili@lskl.fi

045 898 9544

Ammatillisten Perhekotien Liitto ry
Auta Lasta ry
Autismiliitto ry
Barnavårdsföreningen i Finland rf.
Diakonissalaitos
Ensi- ja turvakotien liitto ry
Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry
FDUV
Folkhälsans Förbund r.f.
Invalidiliitto ry
Kehitysvammaisten Tukiliitto
Kehitysvammaliitto ry
Kirjon omaishoitajat ry
Lasten ja nuorten keskus ry
Lasten Kesä ry
Leirikesä ry
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Monimuotoiset perheet -verkosto

Nuorten Ystävät ry
OmaKamu ry
Osallisuuden aika ry
Parasta Lapsille ry
Pelastakaa Lapset ry
Pesäpuu ry
SOS-Lapsikylä
Suomen Demokratian Pioneerien Liitto Pinskut ry
Suomen Kasper ry
Suomen lastenkulttuuriliitto ry
Suomen Monikkoperheet ry
Suomen Pelastusarmeijan Säätiö sr
Suomen Setlementtiliitto ry
Suomen UNICEF
Suomen Uusperheiden Liitto ry
Suomen Vanhempainliitto ry
Talentia
Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry

¹¹ Westman, R. & Akinyemi, A. (2026) Vaikuttavuus maksaa itsensä takaisin | Lastensuojelun Keskusliitto